

Naším heslem bylo Patočkovo Nežít ve lži, vzpomíná na Listopad 89 Petr Michálek

Příští týden si budeme připomínat 20. výročí událostí 17. listopadu 1989, které nastartovaly Sametovou revoluci a pád komunistického režimu. Revoluce však neprobíhala pouze v Praze, i v Boskovicích se lidé postupně připojovali k požadavkům studentů a odpůrců totalitního režimu. I tady žili lidé, kteří svůj názor na režim vyjadřovali už v době před Listopadem a revoluční dění prožívali intenzivně hned od počátku. Petr Michálek patřil společně s několika přáteli k prvním lidem, kteří se v Boskovicích zapojili do revolučního dění. Stál u vůbec prvního prohlášení Občanského fóra, přičemž proti komunistickému režimu se dokázal vyslovit i dříve, kupříkladu připojil podpis pod Několik vět. Jeho otec byl politický vězeň a po převratu poslanec Federálního shromáždění.

Spisovatel Jáchym Topol vzpomíná, že 17. listopadu se sázeli, do kdy režim padne, a neoptimističtější předpověď zněla za rok. Věřil jsi ty už dříve, že se režim hroutí?

Když se na to člověk dívá zpětně, říká si, že to bylo přece jasné, že režim musí padnout. Utíkali východní Němci, Praha byla plná wartburgů a trabantů, 9. listopadu padla berlínská zeď. Ale u nás situace vypadala hodně zablokovaná a nikdo netušil, že to vezme takový obrat. Člověk nedoufal, že by se režim do zimy zhroutil, ten vnitřní pocit byl spíš pesimistický. Až v sobotu 25. listopadu, když jsem viděl v televizi, že pustili do republiky Hutku a on zpívá na Letné, uvěřil jsem, že je s komunismem konec.

Ale vyjádření nesouhlasu s režimem postupně sílilo už během předchozích měsíců.

Samozřejmě, bylo tady Několik vět. V Boskovicích nás to podepsalo asi deset, a jelikož jsme nevěřili Československé státní poště, tak jsme naše podpisy odvezli přímo Havlovi do bytu na tehdejší Engelsovo nábřeží. Před činžovním domem, kde Havel bydlel, stála maringotka a estébáci neustále fotili, kdo tam chodí.

Několik vět byl silný popud, ale pamatuju si, že když četli na Svobodné Evropě seznam signatářů, tak jsem doufal, že mě číst nebudou. Na jedné straně tady byla euforie ze 30 tisíc podpisů, ale na druhé straně byl strach. Na malém městě to bylo navíc jiné než v Praze nebo v Brně.

V listopadu 1989 jsi společně se Stanislavem Janků, Miroslavem Příbylem, Františkem Matouškem, Antonínem Čížkem a Pavlem Šimonem stál u zrodu vůbec prvního svolání Občanského fóra na okrese Blansko. Jak k tomu došlo?

Byli jsme kamarádi, kteří společně chodili na koncerty, fungoval Klub přátel mladé hudby. Když přišel pátek 17. listopadu, věděli jsme, že v Praze bude pietní akt k uctění Jana Opletala. V sobotu odpoledne jsem si pustil pořad Události a názory na Svobodné Evropě a zjistil, co se v Praze dělo. Hned v neděli jsme s Frantou Matouškem jeli do Brna, jestli tam nebude nějaká akce. Nedělo se ještě nic, ale mezitím už Standa Janků navrhl, že bychom se měli sejít a vydat nějaké prohlášení. Necítili jsme se oprávněni vystupovat jako Občanské fórum, nechtěli jsme být samozvanci, tak jsme zvolili přídomek a nazvali to Občanské fórum mladých. Prohlášení v podstatě kopírovalo 10 požadavků, které vznesli studenti v Praze. Pod provolání jsme začali sbírat podpisy. Mám pocit, že petici nakonec podepsalo 150–160 lidí.

Na fotkách z boskovické demonstrace jsou vidět hlavně mladí lidé. Přidávali se i k vašemu prohlášení hlavně mladí?

Určitě. Když jsme kupříkladu jezdili na demonstrace do Brna, v týdnu od 21. do 25. listopadu, stačilo mít na klopě trikolóru a už se ozývaly hlasy starších lidí: O co vám jde, dejte pokoj a podobně. Do protestních akcí se zapojovali především mladí lidé, i petici v Boskovicích podepisovali hlavně naši vrstevníci, starší lidé spíše vyčkávali.

Podnikali jste i nějaké další akce?

Vím, že ve středu 22. listopadu jsme vylepovali první letáky. Pracoval jsem tehdy v ACHP ve Skalici a na počítači značky Robotron, od soudruhů z NDR, jsem vytiskl asi třicetkrát těch 10 studentských bodů. Pamatuju si, že večer jsem se díval na film Petrolejové lampy od Juraje Herze, a pak jsme pod rouškou tmy šli s Frantou Matouškem vylepovat. Samozřejmě ráno to policajti všechno strhali. Ale tam, kde je dnes knihkupectví Ivo Krajíčka, byla vývěska Klubu přátel mladé hudby, a tam letáky zůstaly viset až do odpoledne, protože si toho nevšimli, i když to bylo pět metrů od policejní stanice.

S jakou reakcí a jakým přístupem jste se setkali ze strany tehdejších představitelů politické moci v Boskovicích?

Naše mise v Boskovicích byla i trochu naivní a komická. V neděli 26. listopadu odpoledne, den před generální stávkou, jsme vyrazili i s peticí do ulic. Večer jsme korzovali po náměstí a viděli, že se na radnici svítí. Tak jsme se rozhodli tam jít. Zanést tam petici a zeptat se, jak se postaví Národní výbor k zítřejší stávce, zdali ji bude nějak omezovat, jestli bude zasahovat veřejná bezpečnost. Šli jsme tam a spadli jsme do jámy lvové.

Jak jsme přišli do prvního patra, kde se svítilo, otevřely se dveře a podle obličejů, které jsem uviděl, jsem zjistil, že tam zřejmě zasedá Městský výbor KSČ. Krve by se ve mně nedořezal. Pan předseda Hanuška nás vyzval, ať ho následujeme do jeho kanceláře. Tam jsem mu předal petici s tím, že ji podepsalo asi 160 mladých lidí z Boskovic, kteří se chtějí zúčastnit demonstrace a zeptal jsem se, zda nechystají nějaké represivní úkony. Celý rozhovor byl velice příjemný, pan Hanuška se k nám choval slušně. Říkali jsme si, že se tedy nic násilného snad dít

nebude. Jediné, co mě mrzí, že v tu chvíli jsem naši petici viděl naposled. Byl by to dobrý archivní dokument.

Pak jsme se šli ještě zeptat ředitele gymnázia, pana Dohnálka, jestli pustí studenty na demonstraci. Pan ředitel nám řekl, že jsou samozřejmě za studenty zodpovědní, ale pokud se budou chtít demonstrace zúčastnit, tak je podpoří. Což bylo už druhé plus. Zjistili jsme, že Městský národní výbor demonstraci narušovat nebude a pokud tam půjde gympl, tak tam aspoň někdo přijde.

Jak jste se připravovali na stávkou 27. listopadu?

Vzpomínám si, že jsme pořád měli obavy, že bude stávkou, ale v Boskovicích nebude nic. Řekl bych, že jsme chtěli vytvořit takový plán B, totiž že když se na náměstí nebude nic dít, musíme se nějak zapojit.

Opět jsme vytvořili jakési prohlášení Občanského fóra mladých, které jsme psali v noci z 26. na 27. listopadu, pamatuju se, že tehdy napadl sníh a já jsem vezl na sáňkách psací stroj na Vyhličku, kde jsme prohlášení u kamarádky psali.

A ještě v noci jsme volali do Prahy na ústředí OF, jak dát najevo náš postoj. Jejich rady byly takové jako noste trikolory, vyvěšujte vlaječky, ale to už jsme samozřejmě dělali. Pak jsme ještě vymysleli, že Franta Matoušek napíše v práci na faře v písmomalířství veliké Patočkovo heslo Nežít ve lži. No a rozhodli jsme se, že s tímto heslem půjdeme ve 12 hodin na náměstí, a pokud tam nebude ani noha, přečteme alespoň my nějaké prohlášení.

A jak to dopadlo?

Přišli jsme ve dvanáct na náměstí a tam bylo asi sto padesát lidí, což byl průšvih. Ale naštěstí se tam během deseti minut objevilo dalších asi 400 lidí a pak přišlo gymnázium a lidé z továren, z Krasu a z Minervy.

Plán B tedy nebyl zapotřebí. Kolik lidí se tedy celkově na demonstraci sešlo?

Odhaduji kolem patnácti set, možná o něco víc.

Jací další lidé hráli významnou roli při revolučních událostech v Boskovicích? Buněk Občanského fóra vzniklo víc – byla nějaká koordinace a nějaký hlavní tahoun?

Já myslím, že tahounem byl určitě Tonda Maliňák, který z toho později trochu odstoupil. Pak přišla, jak říká Fedor Gál, druhá vlna. A to byl pan Čada, pan Krajíček, paní Vojtěchová, pan Paděra, pan Zelinka. Ti už byli za Občanské fórum a myslím, že vše koordinovali v rámci Brna a okresu.

Tys neměl snahu se dále angažovat?

Naše činnost jako taková skončila stávkou 27. listopadu, protože pak už bylo jasné, že se věci daly do pohybu. Jen Standa Janků šel, myslím, do Občanského fóra a chodil na nějaká zasedání. Já jsem prožíval politiku od svých raných let, ale nikdy jsem neměl potřebu se v ní angažovat.

Čímž se dostáváme k osobnosti tvého otce. Byl pro tebe motivací a jak sám události vnímal?

Samozřejmě jsme během Sametové revoluce byli rádi, že se toho dožili i bývalí političtí vězni a lidé narození před druhou světovou válkou. Tedy lidé, kteří strávili mládí za německé okupace a celý další život v panování komunistické strany. Táta tehdy říkal, že ho mrzí, že to nepřišlo dřív, v roce 1989 měl už 64 roků. Ale je pravda, že převrat pro něho znamenal novou mízu a hodně se pak angažoval.

Mnoho lidí říká, že vývoj po roce 1989 je pro ně zklamáním a dávají najevo určitou trpkost. Jiní zase říkají, nebuďme nevděční a važme si svobody, kterou máme. S jakými pocity hodnotíš uplynulé dvacetiletí ty?

Pamatuju se, že v létě 89 nebyl toaletní papír. Myslím, že systém, který není schopen občanům zajistit ani toaletní papír, nemá právo fungovat. A ať je to jak chce, ať máme problémy, ze kterých je člověk často roztrpčený a zanedává si, tak svoboda je něco úžasného a s tím, co tady bylo do roku 1989, se to nedá srovnávat. Svoboda samozřejmě má svoje limity, ale buďme rádi, že to dopadlo takto, že ta svoboda tady je a doufejme, že tady i bude.

Chystáš se nějak speciálně oslavit 20. výročí 17. listopadu 89?

Chystám se do divadla Husa na Provázku na projekt Perverze v Čechách, tedy na blok tří představení – Lásky jedné plavovlásky, Cirkus Havel a České moře. Moc se těším, když bylo 10. výročí, byl jsem slavit také na Provázku, tehdy uváděli Rozrazil číslo 3.